

1 ובשל כך חזרת הקושיא, מְבַל מְקוֹם שֶׁבָּעָה הָיוּ – הרי צריך שיהיו
2 שם שבעה טלאים, כיון שצריכים להכין טלה נוסף ליום שאחרי ראש
3 השנה.

4 ומכח קושיא זו דוחה הגמרא את הביאור הקודם ומבארת באופן
5 אחר: אֵלָּא, תַּנָּא בְּעֶלְמָא קָאָי – התנא לא דיבר על ששת הטלאים
6 הנצרכים לשבת ושני ימי ראש השנה, אלא על כל ימות השנה,
7 שצריך שיהיו בלשכה בכל יום ששה טלאים ראויים להקרבה, שיוכל
8 ליטול מתוכם איזה שנים שירצה עבור התמידים של אותו יום. וּמָאִי
9 'כְּדִי לְשַׁבַּת וּשְׁנֵי יָמִים מִזְבִּיחַ שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה', סִימְנָא פְּעֻלְמָא –
10 זהו סימן לזכירה בלבד. שאם היה אומר 'אין פוחתין מששה טלאים',
11 אפשר לטעות במספר שהזכיר, אולי אמר חמשה או ארבעה, על כן
12 אמר שצריך שיהיו שם טלאים כמו שצריך לשבת ולשני ימים טובים
13 של ראש השנה, שהם ששה טלאים.

14 ומביאה הגמרא הוכחה לביאור זה: דִּיקָא נְמִי דְקִתְנִי 'כְּדִי לְשַׁבַּת
15 ולשני ימים טובים' וכו', ומשמע, כמו שראוי להקריב בשלושת ימים
16 אלו, וְלֹא קִתְנִי 'אין פוחתין מששה טלאים לְשַׁבַּת וּלְשְׁנֵי יָמִים
17 מִזְבִּיחַ שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה', בלי המילה 'כדי', שאז היה משמע מדבריו
18 שטלאים אלו הם לשבת ולימי ראש השנה ממש. מסיקה הגמרא:
19 שְׁמַע מִיָּנָה – אכן יש להוכיח כן.

20 שנינו במשנה: 'לֹא הִקְרִיבוּ בְּבֶשֶׁת בְּבֹקֶר וְכוּ' יקריבו בין הערבים,
21 אמר רבי שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסין וכו', לא הקטירו קטורת
22 בבוקר יקטירו בין הערבים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְכוּלָּהּ הִיתָה קְרִיבָה
23 בֵּין הָעֶרְבִים, שָׁאִין מִחֲנֻכִּין אֵת מִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב אֵלָּא בְּקִמְצַת הַסַּמִּים
24 ולא מזבח העולה אלא בתמיד של שחר' וכו'.

25 מקשה הגמרא: חֵינוּךְ מָאֵן דְכַר שְׁמִיָּה – הרי לא הזכר כאן דין
26 הקשור לחינוך מזבח העולה, ועל מה הביאה המשנה טעם שאין
27 מתכנין את מזבח העולה אלא בתמיד של שחר. מתרצת הגמרא:
28 משנתנו חֲפוּרֵי מִיחֲפָא, וְהִכִּי קִתְנִי – וכך יש לשנות בה, לֹא
29 הִקְרִיבוּ בְּבֶשֶׁת בְּבֹקֶר, לֹא יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֶרְבִים, בְּמַה דְבָרִים אֲמֹרִים,
30 בזמן שְׁלֹא נִתְחַנְּף הַמִּזְבֵּחַ בהקרבת תמיד של שחר, אֲבָל אִם כָּבַר
31 נִתְחַנְּף הַמִּזְבֵּחַ, ואירע ביום מן הימים שלא הקריבו תמיד של שחר,
32 יִקְרִיבוּ תַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִימְתִי שֶׁל שַׁחַר,
33 להקריבו, דווקא בְּזִמְן שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּהוּ בבוקר מפני שְׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ
34 שׁוֹגְגִין, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִדְרִין ולכן לֹא הִקְרִיבוּ בְּבֶשֶׁת בְּבֹקֶר, קִנְסוּם
35 חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֶרְבִים. אך בקטורת אין הדין כך, ואף אם
36 לֹא הִקְטִירוּ קִמְצַת בְּבֹקֶר יִקְטִירוּ בֵּין הָעֶרְבִים. על הדין הזה
37 שמוסיפה כעת הגמרא בלשון המשנה, שאם לא נתחנך המזבח לא
38 יקריבו תמיד של בין הערבים, מביאה המשנה טעם שאין מחנכים את
39 מזבח העולה אלא בתמיד של שחר.

40 מבררת הגמרא: מָנָא הֵנִי מִילֵי – מהיכן למדנו שאם לא נתחנך
41 המזבח לא יקריבו תמיד של בין הערבים. ומשיבה: דִּתְנִי רַבְּנָן, נֹאמַר
42 בחינוך הגמרא לגבי עולת התמיד (שמות כט ט) 'וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי
43 תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים', ודורשים מלשון הכתוב 'הכבש השני', שאם
44 הקריבו כבש אחד לעולת התמיד בבוקר יקריבו שְׁנֵי בֵּין הָעֶרְבִים,
45 וְלֹא רֹאשׁוֹן בֵּין הָעֶרְבִים – אבל אם לא הקריבו בבקר, לא יקריבו
46 את הראשון לאותו יום בין הערבים. אמנם בְּמַה דְבָרִים אֲמֹרִים,
47 בזמן שְׁלֹא נִתְחַנְּף הַמִּזְבֵּחַ עדיין, שהרי פסוק זה עוסק בחינוך המזבח.
48 אֲבָל אִם נִתְחַנְּף הַמִּזְבֵּחַ, יקריבו אֲפִילוּ רֹאשׁוֹן בֵּין הָעֶרְבִים.

49 שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִימְתִי רִשָּׁאִים לַהֲקָרִיבוּ בֵּין
50 הערבים, בְּזִמְן שְׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִדְרִין ולכן
51 לֹא הִקְרִיבוּ בְּבֶשֶׁת בְּבֹקֶר, לֹא יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֶרְבִים. אמנם אם לֹא
52 הִקְטִירוּ קִמְצַת בְּבֹקֶר, יִקְטִירוּ בֵּין הָעֶרְבִים.
53 מקשה הגמרא על רבי שמעון: וְכִי אִם הִכְתִּיבִים חֲטָאוּ, צָרִיךְ לְהִיּוֹת
54 הַמִּזְבֵּחַ כְּמֹל מִלְּהַקְרִיב עֲלָיו תַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. מתרצת הגמרא:
55 אָמַר רַבָּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִכִּי קָאָמַר, שֶׁלֹּא יִקְרִיבוּ הֵן – רק אלו
56 שנתרשלו בו לא יקריבוהו בין הערבים, אֲבָל כַּהֲנִים אֲחֵרִים יִקְרִיבוּ
57 תַמִּיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים.

58 שנינו במשנה: לֹא הִקְטִירוּ קִמְצַת בְּבֹקֶר, יִקְטִירוּ בֵּין הָעֶרְבִים.

59 מבארת הגמרא: הטעם שלא קנסום שלא יקטירו בין הערבים,
60 דְבִינֵן דְלֹא שְׁבִיחָא – שאין הקטרתה מצויה כל כך, שהרי מקטירים
61 אותה פעמיים ביום בלבד, מה שאין כן עולת התמיד שיש בכל יום
62 עולות הרבה מלבדה, וּמְעַתְרָא – וסגולתה להעשיר את מקטירה,
63 הַכִּיבָא לְהוּ וְלֹא פְּשָׁעִי – חביבה עליהם ואינו מצוי שיתרשלו בה
64 כלל, ולכן לא קנסום.

65 שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכוּלָּהּ הִיתָה קְרִיבָה בֵּין הָעֶרְבִים
66 – כאשר אין מקטירים אלא בין הערבים בלבד, מקטירים כל קטורת
67 היום ההוא בבת אחת, במשקל מנה שלם. מפני שָׁאִין מִחֲנֻכִּין אֵת
68 מִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב אֵלָּא בְּקִמְצַת הַסַּמִּים שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וְכוּ', ואו
69 מקטירים ממנה משקל מנה שלם.

70 מקשה הגמרא: וְהִתְנִיָּא, שאין מחנכים את מזבח הזהב אלא בְּקִמְצַת
71 הַסַּמִּים שֶׁל שַׁחַר. מתרצת הגמרא: תַּנָּאִי הִיא, יש אומרים שחינוך
72 מזבח הזהב נעשה בקטורת של שחרית, ויש אומרים שנעשה בקטורת
73 של בין הערבים.

74 אָמַר אַבְיָי, מִסְתַּבְרָא כְּמָאן דְאָמַר שְׁחִינוּךְ מִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב בְּקִמְצַת
75 הַסַּמִּים שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. והראיה, דְבִתְיָבַח בְּחִינוּכוּ (שמות ל ט) 'וְהִקְטִיר
76 עָלָיו אֶהָרֹן קִטְרַת סַמִּים בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר בְּהִיטְיָבוֹ אֵת הַנְּרוֹת יִקְטִרְנָהּ,
77 שתהיה הקטרה באותה שעה שמטיב הנרות ומנקה אותם ומכינם
78 להדלקה. ויש לדייק, אִי לֹא עֲבַד הַדְּלָקָה הַמְּוָרְחָא, מִמַּה
79 בְּצַפְרָא מְהִיבָא – אם לא שהדליק הנרות אתמול בין הערבים, מה
80 צריך לנקותם בבוקר. מוכח שהדלקת הנרות הראשונה נעשתה בין
81 הערבים, ומכאן ראייה שגם ההקטרה הראשונה של הקטורת נעשתה
82 בין הערבים, שהרי תלה הכתוב את הקטרתה בהדלקת הנרות
83 שנאמר (שמות ל ט) 'וְבַהֲעֵלַת אֶהָרֹן אֵת הַנְּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִרְנָהּ'.
84 מבררת הגמרא: וְלִמָּאן דְאָמַר שְׁחִינוּךְ מִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב בְּקִמְצַת הַסַּמִּים
85 שֶׁל שַׁחַר, מדוע לא למד אף הוא מפסוק זה שחינוכו בין הערבים.
86 משיבה הגמרא: התנא ההוא נִמְרַם מִמִּזְבֵּחַ הָעֻלָּה – למד את דין
87 חינוך מזבח הזהב מחינוך מזבח העולה, מַה לְהִלָּן בְּמִזְבֵּחַ הָעֻלָּה
88 חִינוּכוּ בְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר, אָף כָּאֵן בְּמִזְבֵּחַ הַזֹּהֵב חִינוּכוּ בְּקִמְצַת
89 הַסַּמִּים שֶׁל שַׁחַר.

90 שנינו במשנה: וְלֹא מִחֲנֻכִּים אֵת הַשְּׁלֶחַן שֶׁל לַחֵם הַפָּנִים אֵלָּא בְּלַחֵם
91 הַפָּנִים בְּשַׁבַּת.
92 מקשה הגמרא: משמע מלשון התנא שהשלחן מתחנך בנתינת לחם
93 עליו בשבת, אֵלָּא [אבל] בְּיוֹם חוּל, אִיחֻנְכִי הוּא דְלֹא מִחֲנֻךְ –
94 אינו מתחנך בנתינת הלחם, הָא קִדּוּשֵׁי מִיְקָדִישׁ – אך הלחם עצמו
95 מתקדש בנתינתו על השלחן ביום חול, לענין שיהיה נפסל ביוצא חוץ
96 לקלעים ולענין פסולים אחרים שנאמרו בו. והרי זו סתירה למבואר
97 במשנה להלן (ק), שאינו נעשה קדוש להיפסל אלא אם יניחוהו על
98 השלחן בשבת. מתרצת הגמרא: אין כוונת התנא רק לענין חינוך
99 השלחן, אלא אדרבה הִיא נִוְפָה קָא מְשַׁמְעֵן לָן – דבר זה עצמו בא
100 להשמיענו, דְחִינוּךְ וְקִדּוּשׁ דְשְׁלֶחַן בְּשַׁבַּת הוּא – שגם חינוך השלחן
101 וגם קידוש הלחם עליו שניהם בשבת דווקא.

102 ומביאה הגמרא ראייה שכוונת התנא גם על קידוש הלחם שיהיה
103 בשבת: בְּדִקְתָנִי בְּסִיפָא שֶׁל מִשְׁנֵינוּ לִגְבֵי חִינוּךְ הַמְנוּרָה, 'וְלֹא אֵת
104 הַמְנוּרָה אֵלָּא בְּשֶׁבַע נְרוֹתֶיהָ בֵּין הָעֶרְבִים'. כפי שלגבי המנורה
105 דיבר התנא על כל עיקר מצותה, שהרי חוץ מהדלקתה אין בה דבר
106 נוסף כיון שאינה מקדשת כלום, כך לגבי השלחן דיבר על כל עיקר
107 מצוותיו, היינו בין חינוכו ובין קידוש הלחם עליו, ועל שניהם אמר
108 שיהיו בשבת.

109 ברייתא בענין הקטורת: תַּנּוּ רַבְּנָן, הפעם היא שהקטירו קטורת על
110 מזבח העולה שבעורה במקום על מזבח הזהב שבהיכל וכפי שיבואר
111 בסמוך, וְהוּ בְּלַבַּד הִיתָה קִמְצַת שְׁעֻלָּתָה לִיחִיד – שנרב אותה יחיד
112 ולא הציבור, והוקטרה עַל מִזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן וְלֹא עַל הַפְּנִימִי, וְהוֹרְחָתָא
113 שְׁעָה הִיתָה, כי מעיקר הדין אין להקטיר כך.

114 מבררת הגמרא: הִיבָא – היכן ומתי היה דבר זה. ומשיבה: אָמַר רַב
115 פְּפָא, הִיא זֶה בְּנִשְׂאִים – בקטורת שהביאו נשיאי השבטים בחנוכת
116 המשכן, שנאמר בכל אחד מהם (במדבר ז יד ואילך) 'כֹּפֵף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ולהכילם בצורה גלויה. אָמַנְם עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְמִסְרִוֹת-נַפְשׁ
 2 שְׁלַמְעֵלָה מִכַּחַת פְּנִימִיִּים, עַל יַד זֶה יִתְגַּלֵּוּ גַם הַנְּסִים
 3 שְׁלַמְעֵלָה מִהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת שְׁעֵתָה אִי אֶפְשָׁר שְׂיִבֹאוּ בְּגִלוּי,
 4 וְהִינּוּ, שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְמִסְרִוֹת-נַפְשׁ יִתְגַּלֶּה גְלוּי
 5 הָעֲצָמוֹת מִמָּשׁ בְּאֶפֶן
 6 נַעֲלָה יוֹתֵר מִהַגְלוּי שְׁהִיָּה 1
 7 בִּיצִיאַת מְצָרִים, וְכַמוֹ 2
 8 שְׁנִתְבָּאֵר לְעֵיל⁸³ בַמֵּאמֵר 3
 9 'וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה' שְׁנֵאמֵר 4
 10 בְּלֵיל שְׁנֵי שַׁל פֶּסַח שְׁגַם 5
 11 הַגְלוּי הָאֱלוֹקִי שְׁהִיָּה בִשְׁעַת 6
 12 יִצִּיאַת מְצָרִים אֲשֶׁר כִּלְשׁוֹן 7
 13 הַהֲגָדָה הִיתָה זֹו הַהֲתַגְלוֹת 8
 14 'הַקְּדוּשׁ בִּירוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ 8
 15 וּבַעֲצֻמּוֹ אַךְ גַּם גִּילוּי זֶה 9
 16 דְ'בִּכְבוֹדוֹ וּבַעֲצֻמוֹ' שְׁהִיָּה 10
 17 בִּיצִיאַת מְצָרִים שְׁיָהּ גַם 11
 18 בְּן 'לְקוּיִן' כְּלוּמֵר לְמַדִּידָה 12
 19 שַׁל הַקִּוּיִם הַמֵּתָאֵרִים אַת 13
 20 הַתְּבִנִית שַׁל הַסְּפִירוֹת הָעֵלְיוֹנוֹת, 14
 21 הַמִּילִים 'בְּכַבּוֹדוֹ' וְעֻצְמוֹ רִוּמוֹת 15
 22 עַל סְפִירוֹת 'מַלְכוּת' וְתַפְאֵרַת, 16
 23 מֵה-'שְׁאִינְן' לְעֵתִיד 17
 24 יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת 18
 25 מִמָּשׁ, וְלִכֵּן יִתְגַּלֵּוּ אֲזֵי גַם הַנְּסִים שְׁהֵם בְּכַחֲשֵׁינָת 'לְעוֹשָׁה
 26 נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ', וְזֶהוּ הַדְּיוּק בְּלִשׁוֹן הַפֶּסוּק, שְׁלַעֲתִיד יְהִיָּה

בִּיצִיאַת מְצָרִים שְׁיָהּ גַם בְּן 'לְקוּיִן', מֵה-'שְׁאִינְן' בְּן לְעֵתִיד
 יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת מִמָּשׁ, וְלִכֵּן יִתְגַּלֵּוּ אֲזֵי גַם הַנְּסִים
 שְׁהֵם בְּכַחֲשֵׁינָת לְעוֹשָׁה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ, וְזֶהוּ
 שְׁלַעֲתִיד יְהִיָּה אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת, שְׁגַם נִפְלְאוֹת אֱלוּי יְהִיָּה
 בְּגִלוּי (אֲרָאֵנוּ). וְעִנְיָן זֶה נַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה
 דְמִסְרִוֹת-נַפְשׁ, שְׁזֶהוּ אוֹמְרוֹ כִּימִי יִצְאֵתָּה מֵאֶרֶץ מְצָרִים,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שְׁהָעֲבוּדָה הִיא בְּאֶפֶן שְׁאֵף שְׁנִמְצָאִים
 בְּמְצָרִים וּגְבוּלִים, מִפְּלִ-מְקוֹם עוֹמְדִים בְּמִסְרִוֹת-נַפְשׁ,
 אֲזֵי מִתְגַּלִּים הַנִּפְלְאוֹת שְׁבַפְמִצֵּר, הִינּוּ בְּלִבוֹשֵׁי הַטְּבַע
 גּוֹפָא, שְׁגַם לְמִטָּה יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת מִמָּשׁ.
 שְׁחַבִּיִּים בְּמִצֵּר, הִינּוּ בְּלִבוֹשֵׁי הַטְּבַע גּוֹפָא (=עֲצָמִים), שְׁגַם
 לְמִטָּה יְהִיָּה גְלוּי הָעֲצָמוֹת מִמָּשׁ.

53

(83 ד"ה ויהי בחצי הלילה (תו"מ ח"ט ע' 248 ואילך).

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' א

1 מְלֵאָה קְטָרֵת', וְהַקְטִירָה עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה. וְחוּץ מִזֶּה הָיָה אֵל
 2 מִצָּאֵנוּ שֶׁהַתְּנַדָּב יַחִיד קְטוּרַת וְהַקְטִירָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן.
 3 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: מִלִּשׁוֹן הַבְּרִייתָא 'וְהוֹרָאֵת שְׁעָה הִיתָה', אֶפְשָׁר לְדִיִּיק,
 4 אֵלָא יַחִיד עַל מִזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן הוּא דְלֵא - לַיְחִיד אֲסוּר לְהַקְטִיר דוּקָא
 5 עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן, הָא עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקָרִיב - מוֹתֵר לוֹ לְהַקְטִיר.
 6 וְתו - וְעוֹד יֵשׁ לְדִיִּיק, שְׁעַל מִזְבֵּחַ הַחֵיצוֹן דוּקָא יַחִיד הוּא דְלֵא
 7 מִקְטִיר, הָא צִיבּוּר מְקָרִבו - אֲבַל הַצִּיבּוּר מוֹתֵר לָהֶם לְהַקְטִיר.
 8 וְהַתְּנָא - וְהָרִי לֹא כִךְ שְׁנִינּוּ, שְׁכֵן אוֹמֵרֵת הַבְּרִייתָא לְעִנְיָן קְטוּרַת

הַסְּמִיִּים, יְכוֹל יְהִי יַחִיד מִתְּנַדָּב וּמִבִּיא בִּיּוֹצָא בָּהּ [כְּמוֹהוּ] בְּנִדְבָה,
 וְקוּרָא אֵינִי בָּהּ בְּקִיּוּם נִדְבָתוֹ זֹו אֵת הַנֵּאמָר עַל כָּל הַמְּקִיִּים נִדְבָתוֹ
 (דְּרַבִּי כַּד) 'מוֹצָא שְׁפָתֵיךָ תִּשְׁמֵר וְעֵשִׂיתָ בְּאֶשֶׁר נִדְרָתְךָ' וְגו', תְּלָמוּד
 לְיָמֵר בְּמִזְבַּח הַקְטוּרַת (שְׁמוֹת ל ט) 'לֹא תַעֲלֵוּ עָלָיו קְטָרֵת וְזֶה' וְגו',
 וְקְטוּרַת הַיְחִיד זֶרֶה אֲצֵל מִזְבַּח הַקְטוּרַת כִּי מִצְוַת דוּקָא בְּקְטוּרַת
 צִיבּוּר, לְפִיכֵךְ אֲסוּר לְהַקְטִירָה עָלָיו. וּמִמְשִׁיכָה הַבְּרִייתָא: יְכוֹל לֹא
 יְהִיָּה הַיְחִיד בְּלִבְדּוֹ מִבִּיא קְטוּרַת נִדְבָה מִפְּנֵי שְׁאִינֵן מִבִּיא חוֹבְרָתוֹ בִּיּוֹצָא
 בָּהּ - שֶׁאֵף בְּתוֹרַת חוֹבָה לֹא מִצָּאֵנוּ בּוֹ שִׁיחִיד מִבִּיא קְטוּרַת כְּמוֹהוּ,

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש עמ' א

1 לבונה שקרב, ולכך צריך להביא קומץ למנחת הבוקר וקומץ למנחת
 2 הערב. וְרַבְּנָן כְּבָרִי - ואילו חכמים סוברים שצריך להביא קומץ
 3 ולתת חציו בכל מנחה, משום שלא אשכחן עשרון דכעיי שני קמצים
 4 - לא מצאנו עשרון סולת של מנחה, הטעון שני קמצי לבונה, ולכן
 5 ודאי שמביא קומץ אחד ונותן חציו בבוקר וחציו בבין הערבים.

הַגִּמְרָא מִסְתַּפְקָת לְפִי שֵׁיטַת חַכְמִיִּים, כְּמוֹ הוּא שִׁיעוּר הַלְּבוּנָה
 שְׁמִבִּיאִים בְּמִנְחַת כֹּהֵן גְּדוֹל שְׁמוֹת: בְּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן, בְּהֵן גְּדוֹל שְׁמוֹת
 וְלֹא מִינּוֹ אַחֵר תְּתַתִּי, וְשִׁנִּינוּ שְׁמִבִּיא עֶשְׂרוֹן שְׁלֵם בּוֹבֵק וְעֶשְׂרוֹן
 שְׁלֵם בִּבִּין הָעֵרְבִים,

ומהירבו של האות וא"ו דרשו שמחצה משלם הוא מביא ומקריב, **הא ביצה, מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה, ומחצה אבה, נמצאו שני חצאין אוכרין ושני חצאין קריבין.**
 הגמרא מבארת את דין החצאים הנותרים: **תני תנא קמיה דרב נחמן, מחצה ראשון – חצי העשרון הנותר מהכהן הראשון בבוקר, ומחצה שני – וכן החצי עשרון שנותר מהכהן השני, תעופר צורתן – יפסלו בלינה, ואחר כך, יצאו לביית השריפה.**
 רב נחמן מברר מהו הטעם שתעובר צורתה לפני שריפתה: **אמר ליה רב נחמן, בשלמא לענין החצי העשרון הנותר מהכהן הראשון שצריך לפסלו בלינה דברי הברייתא מובנים, כיון שאיחזו להקריבה – שחצי עשרון זה כשהפרישו היה ראוי להקרב, ומשום שאין פסולו בגופו, פסלו בלינה קודם שריפתו, אלא שהחצי הנותר מהכהן השני, קשה למה ליה עיבור צורה, והלא מעיקרא – בתחילת הפרשתו, לאיבוד קא אתי – לא הביאו כדי להקריבו אלא לאבדו, כיון שרק חצי מהעשרון הוקדש למנחת הערב, ומדוע אינו יכול לשורפו מיד. מסקנת רב נחמן: דאמר לך מני – כאשר ישאל אותך השואל מי הוא התנא ששנה כך, אמור לו, תנא דבי רבה בר אבהו הוא, דאמר, אפילו פיגול שהוא פסול חמור מדאורייתא, טעון עיבור צורה. רב אשי אמר, אפילו תימא רבנן – אפשר לומר אפילו שדין זה הוא גם לדעת חכמים הסוברים שפיגול אינו טעון עיבור צורה, מכל מקום, כיון דבעידנא דפליגי בהו – מכיון שבשעה שחילק את העשרון, אי בעי האי מקריב, ואי בעי האי מקריב – אם היה רוצה להקריב חצי עשרון זה מקריבו, ואם היה רוצה להקריב את החצי השני הרי הוא יכול להקריבו, משום כך מיהוא חזו – נחשבים שני החצאים ראויים להקרבה, וטעונים עיבור צורה שלא יהא בזיון קדשים.**
 הגמרא מבארת כיצד היו נעשים חביתי כדן גדול: **איתמר, חביתי כהן גדול ביצר עושין אותן, רבי יהיא בר אבא אמר רבי יוחנן, אופה בתנור תחילה, ואחר כך מטגנה במחבת, רבי אסי אמר רבי חנינא, מטגנה במחבת תחילה, ואחר כך אופה בתנור.**
 הגמרא מבארת את טעמי מחלוקתם: **אמר רבי יהיא בר אבא, בנותיה ידיד מסתברא, משום שבתורה נאמר (ויקרא ו יד) 'תופיני', ודורשים שכוונת התורה לומר שתאפינה נאה – בשעת אפייתה בתנור תהיה נאה, ואם מטגנה תחילה, הרי תהיה שחורה מהשמן והמחבת, ולכן אופה קודם. רבי אסי אמר, בנותיה ידיד מסתברא, משום שבתורה נאמר (שם) 'תופיני', ודורשים שכוונת התורה לומר שתאפינה נא – בשעת אפייתה בתנור תהיה המנחה מבושלת במקצה, ואינה מבושלת כל צרכה, ובטיגון היא מתבשלת במקצה, ולכן מטגנה תחילה.**
 הגמרא מביאה שנחלקו בזה תנאים: **בתנאי, נאמר בתורה (שם) 'תופיני', ביאר תנא קמא תאפינה נא – בשעת אפייתה בתנור תהיה המנחה מבושלת במקצה, ולכן מטגנה תחילה ואחר כך אופה. רבי אומר, תאפינה נאה – בשעת אפייתה בתנור תהיה נאה, וכיון שאם מטגנה תחילה הרי נעשית שחורה, לכך אופה ואחר כך מטגנה. רבי יוסי אומר, תאפינה רכה – הרבה פעמים צריך לאפות את המנחה, לכן תחילה היה אופה ולאחר מכן מטגנה ושוב אופה אותה.**
 מבארת הגמרא את טעמו של רבי יוסי: משום שבפירוש המילה 'תופיני', אית ליה נא ואית ליה נאה – רבי יוסי סובר כשני הדרשות של תנא קמא ורבי, ולכן לדעתו צריך שבשעת אפיית המנחה שתהיה מבושלת מעט, ומאידך גם צריך שתהיה נאה, ולכן כדי שבשעת אפייתה תהיה נאה צריך לאפותה תחילה, ואחר כך מטגנה, ואז אופה אותה שוב כדי לקיים את הדין לאפותה נא'.
 הגמרא מבארת האם אפיית המנחה דוחה שבת: **תנן התם (לקמן צא), חביתי כהן גדול, לישתן ועריכתן ואפייתן צריכות להיעשות בפנים – בעזרה, ואף דוחות את השבת.**
 מבררת הגמרא: **מנא הני מילי. משיבה הגמרא: אמר רב הונא, על מנחת חביתין נאמר בתורה (שם) 'תופיני', ודרשו חכמים שהכוונה שתאפינה בצורה שהיא תהיה נאה, ואי אפי לה מאתמול אינשפה לה – ואם יאפה את המנחה בערב שבת, הרי תתנפח ברוח ושוב לא**

אבל צבור יהא מביא קטורת נדבה, מפני שמצאנו שמביא חובה ביוצא בה, תלמוד לומר בפסוק ההוא בלשון רבים, לא תעלו עליו קטרת ורה' וגו', משמע שהציווי הוא גם לציבור, שלא יביאו קטורת וזה משלהם על גבי המזבח. ויכול לא יעלו את הקטורת שנאסרה עליהם, דווקא על מזבח הפנימי, אבל יעלו אותה על מזבח החיצון, תלמוד לומר (שמות לא יא) 'את שמן המשחה ואת קמחת הסמים לקדש, ככל אשר צויתך ועשו', ופירוש הכתוב ככל אשר צויתך יעשו, שאין לה לעשות אלא מה שאמור בענין, והיינו להקטיר קטורת ציבור על מזבח הפנימי, ולא שיקטירו קטורת ציבור על המזבח החיצון. הרי שמבואר שאסור ליחיד להקטיר על מזבח הפנימי, ולציבור על מזבח החיצון, שלא כפי שדייקה הגמרא מהברייתא הקודמת.
 מתרצת הגמרא: **אמר רב פפא, מה שהזכירה הברייתא הקודמת לאסור קטורת יחיד על המזבח החיצון, לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא – אין צריך לומר שאין מקטירים קטורת נדבה של ציבור על מזבח החיצון, דלא אשכחן – שהרי לא מצאנו אף פעם שהובאה קטורת ציבור על המזבח החיצון, ולא מיבעיא – ואין צריך לומר שאין מקטירים קטורת נדבה של יחיד על מזבח הפנימי, דלא אשכחן – שהרי לא מצאנו אף פעם שהובאה קטורת יחיד על המזבח הפנימי, אלא אפילו קטורת יחיד על מזבח החיצון, דאשכחן בנשיאים – שמצאנו שהוקטרה קטורת כזו על ידי נשיאי השבטים בחנוכת המשכן, אף זרק הוראת שעה היתה, ולדורות היא אסורה.**
משנה
 משתינו דנה בצורת הקדשת המנחה, ובמקרים בהם לא מקריבים את המנחה בשלימותה: **חביתי כהן גדול לא היו באין חצאין – לא היה מביא חצי עשרון מביתו בבוקר, ועוד חצי עשרון בערב, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בפקר ומחצה בין הערבים.**
 המשנה מבארת דין נוסף בענין זה: **כהן שהביא מחצה בשחרית, ומת, ומינו כהן אחר תחתיו קודם הקרבת תמיד של בין הערבים, לא יביא הכהן שנתמנה תחתיו חצי עשרון מביתו למנחת הערב, וכן [לא] יביא חצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם (מחצה) מביתו וחוצהו, ומקריב מחצה למנחת הערב, ומחצה הנותר, אבה. נמצאו שני חצאין קריבין – המחצה של הכהן שמת, והמחצה של הכהן שמינו תחתיו, ושני החצאין הנותרים, אוכרין.**
גמרא
 הגמרא מביאה ברייתא מנין למדנו שהכהן צריך להביא מביתו עשרון שלם ולחצותו: **תנו רבנן, אילו נאמר מנחת מחצית, הייתי אומר שהכהן גדול מביא חצי עשרון מביתו ושחרית ומקריב, וחצי עשרון מביתו ערבית ומקריב, תלמוד לומר (ויקרא יא י) 'מחציתה בפקר ומחציתה בערב', שמחצה מעשרון שלם הוא מקריב, הא ביצר הוא עושה, מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בפקר ומחצה בין הערבים. ממשכה הברייתא לבאר, אם נטמא מחצה של מנחת בין הערבים או שאבד המחצה של בין הערבים, יכול יביא חצי עשרון מביתו למנחת ערבית ויקריב, תלמוד לומר 'מחציתה בפקר ומחציתה בערב', ומחציתה מעשרון שלם מחציתה של שלימה, שאפילו אם הכהן עומד לפני מנחת הערב אינו מביא את חצי הנותר מהבוקר, אלא מחצה משלם הוא מביא, הא ביצר, מביא עשרון שלם [מביתו] וחוצהו, ומקריב מחצה למנחת הערב, ומחצה אבה, נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין הנותרים, אוכרין.**
 הברייתא מביאה אופן נוסף ששני חצאין קריבים ושנים אוכרין, וכן כהן גדול שהקריב מחצה בשחרית, ומת, ומינו אחר תחתיו, יכול יביא חצי עשרון מביתו, או שיביא את חצי עשרונו של ראשון, תלמוד לומר – מלמדנו הכתוב שנאמר (שם) 'ומחציתה בערב',

27 כָּל־דַּיְנֵי מִצְוָה זוּ בְּפֶרֶק ב' מִסְנֵה־דְרִין (כא.).

28 **יום חמישי כ"ד ניסן ה'תשע"א**

29 **מצות עשה יד.**

30 **המצוה הי"ד** — הַצּוּי שֶׁנֶּצְטוּיֵנוּ בְּמַעֲשֵׂה צִיצִית,
31 וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִת וְגו' וְנִתְּנוּ
32 עַל־צִיצִת הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת" (במדבר טו, לח). אף
33 אֵינָה נְמִינִית כְּשֵׁפִי מִצְוֹת, אֶף־עַל־פִּי שֶׁהִכָּלֵל הוּא
34 אֲצִלָּנוּ (מנחות לח.). "הַתְּכֵלֶת אֵינָה מְעַכֶּבֶת אֶת־
35 הַלָּבָן וְהַלָּבָן אֵינּוּ מְעַכֵּב אֶת־הַתְּכֵלֶת", שֶׁפֶן אָמְרוּ
36 בְּסִפְרֵי (פרשת שלח שם): "יְכוּל שֶׁהֵן שֵׁפִי מִצְוֹת:
37 מִצְוֹת תְּכֵלֶת וּמִצְוֹת לָבָן? תִּלְמוּד לומר: וְהָיָה לָכֶם
38 לְצִיצִת — מִצְוָה אַחַת הִיא וְאֵינָה שֵׁפִי מִצְוֹת". וְזוּ
39 אֵין הַנְּשִׂים חִיבוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר בְּתַחֲלַת גְּמָרָא
40 קְדוּשִׁין (לג.). וְכִבְרַ וְנִתְּבָאָרוּ כָּל־דַּיְנֵי מִצְוָה זוּ בְּפֶרֶק
41 ד' מִמְּנַחוֹת (לח. ואילך).

42 **יום שישי כ"ה ניסן ה'תשע"א**

43 **שבת קודש כ"ו ניסן ה'תשע"א**

44 **מצות עשה יט.**

45 **המצוה הי"ט** — הַצּוּי שֶׁנֶּצְטוּיֵנוּ לְהוֹדוֹת לוֹ
46 יִתְעַלֶּה אַחַר כָּל־אֲכִילָה, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה:
47 "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'"
48 (דברים ח, י). וְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵפֶתָא (ברכות ריש פרק ו):
49 "בְּרַכַּת הַמְּזוֹן מִן־הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ
50 וּבֵרַכְתָּ אֶת־ה'". וְכִבְרַ וְנִתְּבָאָרוּ דַּיְנֵי מִצְוָה זוּ בְּכַמְהָ
51 מְקוֹמוֹת בְּמִסְכַּת בְּרָכוֹת.

1 שְׁאִינוּ מִתָּר לְכַתֵּב אֶת־הַתּוֹרָה פְּרָשִׁיּוֹת פְּרָשִׁיּוֹת
2 (ובעל־כרחך חייב בכתיבת התורה כולה). וְאֲכַן
3 רְצוֹנוּ בְּאָמְרוֹ "אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת" — כָּל־הַתּוֹרָה
4 הַכּוֹלֶלֶת אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וְלִשׁוֹן גְּמָרָא מְסֵנֵה־דְרִין
5 (כא.): "אָמַר רַבָּא: אֶף־עַל־פִּי שֶׁהִנִּיחוּ לוֹ לְאָדָם
6 אֲבוֹתָיו סֵפֶר תּוֹרָה — מִצְוָה לְכַתֵּב מִשְׁלוֹ,
7 שֶׁנֶּאֱמַר: וְעַתָּה כְּתוּבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת.
8 אֵיתְבָּה (הקשה על דבריו) אֲבִי: (נאמר במשנה
9 שִׁמְלֵךְ) כּוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְשִׁמּוֹ, כְּדִי שְׁלֵא
10 יִתְגָּאֵה בְּשֵׁל אֲבוֹתָיו — (מכאן ש)מְלֵךְ אֵין (כו),
11 הַדְּיוֹט לֹא?!" וְכִבְרָה הַתְּשׁוּבָה: "הֵתֵם לֹא נִצְרַכָּה
12 (שם לא בא הפסוק ללמד) אֵלָא לְשֵׁפִי תּוֹרוֹת,
13 כְּדֵתְנִיא: וְכַתֵּב לוֹ אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה' — שֵׁפִי
14 תּוֹרוֹת"; כְּלוּמַר, שֶׁהַחֲלוּק בֵּין מְלֵךְ לְהַדְּיוֹט הוּא,
15 שְׁכָל־אָדָם חֵיב לְכַתֵּב סֵפֶר תּוֹרָה אַחַד, וְהַמְּלֵךְ שֶׁנִּי
16 סִפְרֵי תּוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר בְּפֶרֶק ב' מִסְנֵה־דְרִין.
17 וְכִבְרַ וְנִתְּבָאָרוּ דַּיְנֵי כְּתִיבֶת סֵפֶר תּוֹרָה וְתִנְאָיו
18 בְּפֶרֶק ג' מִמְּנַחוֹת (ל ואילך) וְכִרִישׁ (בבא) בְּתַרָא
19 (יג"ד). וְשָׁבַת (קלג:).

20 **יום רביעי כ"ג ניסן ה'תשע"א**

21 **מצות עשה יז.**

22 **המצוה הי"ז** — הַצּוּי שֶׁנֶּצְטוּיֵנוּ שְׁכָל־מְלֵךְ
23 הַיּוֹשֵׁב אֲצִלָּנוּ עַל כֶּסֶף הַמְּלָכוֹת יְכַתֵּב סֵפֶר תּוֹרָה
24 לְעַצְמוֹ וְלֹא יִפְרֹד מִמֶּנּוּ, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה:
25 "וְהָיָה כְּשִׁבְתוֹ עַל כֶּסֶף מִמְּלַכְתּוֹ וְכַתֵּב לוֹ אֶת־
26 מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (שם יז, יח). וְכִבְרַ וְנִתְּבָאָרוּ

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' ב

6 דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל תֵּנָא, נאמר בפרשת מנחה (שם) 'תַּעֲשֶׂה', וְדַרְשׁוּ
7 שְׁאֵפִילוּ בְּשִׁבְתָּ, וְעוֹד דַּרְשׁוּ ש'תַּעֲשֶׂה' וְאֵפִילוּ בְּטוּמְאָה —
8 שְׁמַקְרִיבִים מִנַּחַת כֹּהֵן גָּדוֹל אֵף אִם הִיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים. אֲבִי אָמַר,
9 אָמַר קָרָא — נאמר בפסוק של מנחת חביתין (שם ו יא), 'סֵלֶת מְנַחָה
10 תְּמִיד'

1 תהיה יפה. הגמרא דוחה את הלימוד של רב הונא: מִתְקִיף לָהּ רַב
2 יוֹסֵף עַל רַב הוֹנָא, אֵימָא דְכִּבְיֵשׁ לִיה בִּירְקָא — הרי אפשר לומר,
3 שאופה את המנחה בערב שבת, וכדי שלא תתנפח ברוח יטמון אותה
4 בירקות כדי שלא ישלוט בה הרוח.
5 הגמרא מביאה מקור אחר לדין שאפיית המנחה דוחה את השבת:

המשך ביאור למס' מנחות ליום שישי עמ' א

6 ללמוד מ'סולת מנחה תמיד' (ויקרא ו יא) שדין מנחת חביתין כמנחת
7 תמידין, ורבי שמעון חזר לדבריו לומר שלמדים מ'בשמן'. הַדֵּר אָמַר
8 תִּיהִיוּ בְּמִנַּחַת פְּרִים וְאֵילִים — חזר רבי שמעון והקשה, מדוע אין
9 למדים ממנחת פרים ואילים שיש בה הוספת שמן, אבל רק שני לוגין
10 לעשרוק, הַדֵּר אָמַר, דִּנִּין

1 שְׁנֵיהֶם 'ג'ל' לא יכל ללמוד את השיעור ממנחת נסכים, וְאֲצִרְכָּא
2 בְּשִׁמּוֹן — ולכך הוצרך רבי שמעון ללמוד דין ההוספה מ'בשמן' ואין
3 ללמוד אלא ממנחת נסכים כיון שגם שם התורה כתבה להוסיף ולא
4 רק לקבוע לה שמן, ורבי ישמעאל הפסיק את רבי שמעון בדבריו,
5 שאמר לו, שכיון שאין ללמוד מבמה מצינו ממנחת נסכים יש לנו